

MARIANA MACIEJEWSKIEGO SPOTKANIA Z UKRAINĄ

Wacław Pyczek

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Marian Maciejewski urodził się 21 marca 1937 r. w Zberzynie, w Konińskim, zmarł 22 września 2013 r. w Lublinie. Jego życie jest rzeczywistością spełnioną. Parafrazując świętego Pawła, można powiedzieć, że bohater tego szkicu wystąpił w dobrych zawodach, bieg ukończył. Ufamy też, że Najwyższy odłożył dla Niego nagrodę, wieniec zwycięstwa i sprawiedliwości.

Życie Mariana Maciejewskiego wypełniła służba Bogu i ludziom, przede wszystkim praca naukowa i posługa ewangelizacyjna w ramach Drogi Neokatechumenalnej. Był profesorem zwyczajnym, wybitnym literaturoznawcą, historykiem i teoretykiem literatury. Całe swoje życie zawodowe związał z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim. Tutaj podjął w 1956 r. studia polonistyczne, które ukończył w 1971 r. W przestrzeń profesjonalnego, akademickiego literaturoznawstwa wprowadzał profesora Maciejewskiego. Jego mistrz uniwersytecki, wybitny uczony, badacz literatury romantycznej, profesor Czesław Zgorzelski. Również zainteresowania badawcze Mariana Maciejewskiego skupiają się przede wszystkim na dziełach polskich romantyków, lecz o ile Zgorzelski badał przede wszystkim lirykę, to jego znakomity uczeń z dużym powodzeniem opisywał i interpretował także romantyczną epikę. Obroniona w 1969 r. dysertacja doktorska „W kręgu narodzin powieści poetyckiej w Polsce”, ogłoszona drukiem w postaci książkowej jako *Narodziny powieści poetyckiej w Polsce* (Wrocław 1970), to dzieło wybitne i przełomowe, jeśli chodzi o badania nad romantyzmem. W sposób bardzo twórczy wykorzystywał Maciejewski inspiracje Zgorzelskiego dotyczące genealogii i dokonał na tym polu istotnych odkryć, zwłaszcza dotyczących form narracyjnych. Wielką miłością darzył powieść poetycką *Maria* Antoniego Malczewskiego, a także twórczość liryczną największych polskich romantyków: Adama Mickiewicza i Juliusza Słowackiego; bardzo interesował się także wierszami Cypriana Norwida – Jego nowatorska i odkrywczą interpretacją *Fatum* należy niewątpliwie do najważniejszych rzeczy, jakie napisano o tym poecie. Ten tekst o Norwidzie jest także jedną z pierwszych proklamacji nowej, wypracowanej przez Profesora, oryginalnej propozycji hermeneutyki w badaniach literaturoznawczych, określonej przez jej autora jako kerygmaticzna interpretacja literatury.

To widzenie literatury wyrasta z doświadczenia obecności we wspólnocie neokatechumenalnej. Marian Maciejewski zawsze interesował się związkami literatury i religii. Doświadczenia tej formacji pozwoliły mu sformułować i zaproponować nowy sposób interpretowania literatury, polegający na konfrontacji „ciała” literatury z rzeczywistością Słowa Objawionego, na określeniu usytuowania zjawisk literackich wobec doświadczenia wiary i tradycji chrześcijańskiej. W ten sposób Maciejewski zaczął interpretować wiersze wielkich romantyków, a także utwory epickie – teksty gawędowe i, znów, *Marię* Malczewskiego.

Profesor zapewne nie przypuszczał, gdy zaczął się zagłębiać w utwory poetów tworzących tak zwaną szkołę ukraińską, gdy czytał Słowackiego czy Malczewskiego, że przyjdzie mu kiedyś szerzej i głębiej zająć się sprawami Ukrainy, że ten kraj stanie się w pewnym sensie Jego drugim domem.

Podróże i pobyty Maciejewskiego na Ukrainie mają związek przede wszystkim z Jego pionierską misją i posługą jako świeckiego katechisty wędrownego w ramach Drogi Neokatechumenalnej, który wraz z różnymi ekipami ewangelizował w wielu miejscach tego kraju. Jako katechista wędrowny profesor pracował także w innych krajach: na Litwie, na Słowacji czy w Gruzji, jednak najwięcej czasu poświęcił Ukrainie.

Katechezy neokatechumenalne, w których profesor brał udział, rozpoczęły się na Ukrainie w 1991 r., w diecezji żytomierskiej (obecnie kijowsko-żytomierskiej). Droga była otwierana w kolejnych diecezjach łacińskich i diecezji greckokatolickiej w Użgorodzie na Zakarpaciu.

Uobecnione doświadczenie Drogi Neokatechumenalnej na Ukrainie czy chociażby w samym Kijowie – który historycznie jest przecież kolebką chrześcijaństwa wschodnich Słowian, a później mocno się zdechrystianizował – jest nie do przecenienia, jeśli chodzi o proces odrodzenia duchowego. Ewangelizacja w ramach Drogi Neokatechumenalnej na Ukrainie (a jest to sytuacja typowa dla tej rzeczywistości kościelnej) zawiera w sobie również takie elementy, jak misje rodzin oraz obecność diecezjalnych misyjnych seminariów Redemptoris Mater. Obecnie na Ukrainie są trzy takie seminaria – w Kijowie, Winnicy i Użgorodzie. Marian Maciejewski przyczynił się w znacznym stopniu do ich powstania, miał też duży wpływ na funkcjonowanie dwóch pierwszych z racji swojego uczestnictwa w ich radach programowych. Seminarium w Użgorodzie powstało tuż po śmierci Profesora. Jeśli chodzi o eklezjalny aspekt obecności Maciejewskiego na Ukrainie, ważnym momentem był Jego udział w tak epokowym wydarzeniu, jakim był kijowski Kongres Katolików Świeckich w 2003 r.

Swoją posługę katechisty Marian Maciejewski sprawował bardzo gorliwie, z ogromnym zaangażowaniem i poświęceniem; była ona naznaczona także Jego osobistym cierpieniem, powodowanym przede wszystkim przez poważne choroby.

Można powiedzieć, że do podróży i pobyków na Ukrainie „przynagłała” Maciejewskiego miłość do Chrystusa i Kościoła, także do Ukrainy i ludzi należących do różnych narodów, zamieszkujących ten kraj. Profesor bardzo żywo

interesował się kulturą i historią Ukrainy, z czułością mówił o różnych odmianach pejzażu ukraińskiego, doceniał wielkość kultury ludowej Ukraińców. Pochylał się nad sprawami trudnymi i bolesnymi naszej wspólnej historii. Był rzecznikiem autentycznego i głębokiego pojednania między narodami. Angażował się w prace Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych Oddziału PAN w Lublinie. Stale pamiętał o bliskich relacjach obu narodów w obszarze kultury. Brał udział w słynnych już wrześnieowych spotkaniach krzemienieckich, których inspiratorem jest Mariusz Jerzy Olbromski, wieloletni dyrektor Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej. Krzemieniec dla Mariana Maciejewskiego był przede wszystkim „ojczyzną domową” Juliusza Słowackiego, największego poety, jaki urodził się na Ukrainie. Profesor brał udział w wielu sympozjach i konferencjach poświęconych wspólnemu dziedzictwu kulturowemu obu narodów. W 1999 r. został nominowany przez premiera Jerzego Buzka na członka Komitetu Obchodów 150 Rocznicy Śmierci Juliusza Słowackiego. Brał udział w inauguracji tych obchodów, która miała miejsce na Zamku Królewskim w Warszawie, a następnie w centralnych uroczystościach Roku Słowackiego na Ukrainie w dworku rodziny Słowackich w Krzemieńcu i Liceum Krzemienieckim. W obchodach tych brał udział również polski premier. Tam Maciejewski wygłosił referat „Juliusza Słowackiego widzenie świata i Kosmosu”. Ważnym wkładem w ten zespół inicjatyw rocznicowych było przygotowanie przez Profesora polsko-ukraińskiej antologii liryków Słowackiego *Gdzie po dolinach moja Ikwa płynie*, wydanej przez lubelską oficynę Norbertinum w 1999 r. Badania nad twórczością autora Anhellego, a zwłaszcza opracowanie wspomnianej antologii, znalazły uznanie także w oczach czynników oficjalnych – podczas spotkania kończącego obchody rocznicowe ku czci Słowackiego minister kultury i dziedzictwa narodowego Kazimierz Michał Ujazdowski oraz minister kultury Ukrainy Bohdan Stupka wręczyli Marianowi Maciejewskiemu specjalnie wybity na tę okoliczność medal *Laurus Julii Slovacki*. Profesor nie zabiegał o zaszczyty i wyróżnienia, ale to sobie jednak cenił i podkreślał, iż jest to jedyny medal, jaki otrzymał.

Obecność i różnego typu działalność Mariana Maciejewskiego na Ukrainie, zwłaszcza Jego praca ewangelizacyjna, a także w obszarze kultury przyniosła już zauważalne i cenne owoce. Mamy nadzieję, że tak będzie również w przyszłości, że złożony przez Profesora kapitał trudu i świadectwa przyniesie zyski najgodniejsze.